

การใช้หลักการของทฤษฎีฐานรากในการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานตอกระดาษพื้นบ้านภาคใต้

USING THE PRINCIPLES OF GROUNDED THEORY FOR GATHERING FOLK WISDOM ABOUT THE TRADITIONAL INTRICATE PAPER CUTTING TECHNIQUES OF THE SOUTHERN THAILAND

พรรณี วิรุณานนท์ / PANNEE VIRUNANONT

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

SCHOOL OF FINE AND APPLIED ARTS, BANGKOK UNIVERSITY

Received: March 6, 2017

Revised: June 22, 2017

Accepted: June 27, 2017

โยธิน แสงวดี / YOTHIN SAWANGDEE

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

INSTITUTE FOR POPULATION AND SOCIAL RESEARCH, MAHIDOL UNIVERSITY

บทคัดย่อ

หลักการของทฤษฎีฐานราก เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัยในการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานตอกระดาษพื้นบ้านภาคใต้ประเภทงานช่างฝีมือดั้งเดิม ซึ่งเป็นศิลปกรรมพื้นบ้านของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากงานวิธีนี้เป็นการรวบรวมข้อมูล จัดจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล นำข้อมูลที่จำแนกมาวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นเรื่องของประวัติที่มาของงานตอกระดาษ วัตถุประสงค์ในการใช้งาน ลักษณะของกระดาษ วิธีการตอกระดาษ สี ลวดลาย อุปกรณ์ที่ใช้ การออกแบบ และวิธีการถ่ายทอด เพื่อนำมาสู่การจัดคลังข้อมูลมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิมประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้าน ดังนั้นจึงเลือกใช้หลักการของทฤษฎีฐานรากเพราะเป็นทฤษฎีที่ได้้นำการรวบรวมข้อมูลหรือปรากฏการณ์ทางสังคมมาจัดจำแนกหมวดหมู่และเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำมาสู่ทฤษฎีที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่ออธิบายกระบวนการกระทำ กิจกรรม เหตุการณ์ หรือการมีปฏิสัมพันธ์ในประเด็นที่ทำการวิจัย งานตอกระดาษพื้นบ้านภาคใต้ที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการรวบรวมจากช่างจำนวน 9 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีเพศหญิงเพียงคนเดียว อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป งานช่างตอกระดาษจะใช้ลวดลายไทยประดับตกแต่งตามงานประเพณี เช่น งานบุญและงานศพ ปัจจุบันพบการใช้ประดับโลงศพของผู้สูงอายุทางภาคใต้เท่านั้น

คำสำคัญ: ทฤษฎีฐานราก, ระเบียบวิธีวิจัย, งานตอกระดาษ

Abstract

The Principles of Grounded Theory is a method that can be utilized as the research objective and methodology for the information gathering of Folk Wisdom, the Traditional Intricate Paper Cutting Techniques (TIPCT) of the Southern Thailand. TIPCT is a traditional folk art & craft in Songkhla Province and Nakhon Si Thammarat Province. This research is centered around information gathering, information categorizing, analyzing the information, summarizing information into key points on TIPCT such as history, objective, paper characteristics, working process, colors, patterns, tools, designing and the process of passing knowledge. That can be managed into the folk art category of Traditional craftsmanship domain in the Thai National Cultural Heritage Inventory. Therefore, the Principles of Grounded Theory were

selected because it utilizes the information gathering or societal occurrences categorizing and information connecting. It also leads to a theory for research framework to explain the process, activity, circumstance or interaction of subjects in this research. The samples of TIPCT from southern province, Songkhla Province and Nakhon Si Thammarat Province, were collected from nine artisans. Most of them are male and only one is female, aged 50 years old and above. The works of TIPCT are created from traditional Thai pattern design and use as decoration in traditional ceremonies such as religious ceremony or funeral. Currently it can be found only on the coffin's decoration of elderly from the Southern provinces.

Keywords: Grounded Theory, Research Methodology, Intricate Paper Cutting Techniques

บทนำ

บทความนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานตกแต่งกระดาษพื้นบ้านภาคใต้ โดยนำหลักการการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากแหล่งปฐมภูมิของข้อมูลตามหลักการของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เช่น (1) เน้นการค้นหาข้อมูลที่เป็นความจริงจากแหล่งต้นตอรากเหง้าด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (2) สนทนากลุ่มแบบเจาะจงข้อมูล (Focus Group Discussion) (3) การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) และ (4) การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก (In-depth Interview) มาเป็นแนวทางในการเข้าสู่พื้นที่และดำเนินการรวบรวมข้อมูล ถัดมาได้ทำการจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และตีความหมายจากปรากฏการณ์ที่พบเห็น (Meaning) และ (5) สังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเนื้อหาจากการรวบรวมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการรวบรวมข้อมูลหรือปรากฏการณ์ทางสังคมแล้วนำมาจัดจำแนกเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำมาสู่หลักการที่เป็นกรอบแนวคิด มาใช้อธิบายกระบวนการการกระทำ กิจกรรม เหตุการณ์ หรือการปฏิสัมพันธ์ในประเด็นที่ทำวิจัย ทฤษฎีฐานรากจึงเป็น “ทฤษฎีเชิงกระบวนการ (Process Theory)” (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) และ “วิธีวิทยาในการสร้างทฤษฎีจากฐานราก (Grounded Theory) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาที่เน้นการศึกษาปรากฏการณ์สังคม โดยยึดหลักการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทักษะ จากมุมมองของคนในสังคมนั้นเอง” (นภาพรณ หะวานนท์ และคณะ, 2550) ดังนั้นทฤษฎีฐานรากจึงเป็นการอธิบายกระบวนการของเหตุการณ์ กิจกรรม การกระทำ พร้อมกับชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น และเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับสถานการณ์และการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังเน้นเนื้อหาในด้าน (1) การเข้าถึงข้อมูล (2) การเก็บข้อมูล (3) การตีความ

ข้อมูล และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การสร้างทฤษฎีที่เหมาะสมกับงานวิจัย และเป็นหลักการที่นักวิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลที่ทำการศึกษาโดยตรง

การใช้หลักการของทฤษฎีฐานรากนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกรณีการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความชำนาญงานตกแต่งกระดาษพื้นบ้านภาคใต้ซึ่งเป็นศิลปกรรมพื้นบ้านประเภทงานช่างฝีมือดั้งเดิมสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รวบรวมประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ในการทำ ลักษณะของกระดาษ วิธีการตกแต่งกระดาษ สี ลวดลาย อุปกรณ์ที่ใช้ การออกแบบ และวิธีการถ่ายทอด กระบวนการศึกษาจึงเป็นการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากแหล่งต้นตอเพื่อให้ได้รายละเอียดเป็นต้นเหตุและทำให้ทราบถึงมิติของความรู้ที่สามารถแสดงปัจจัยที่เป็นสาเหตุได้อย่างแท้จริง ยกตัวอย่างเช่น นักมานุษยวิทยาผู้วิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ศิลปะ วัฒนธรรม จะนิยมไปอยู่อาศัยกับกลุ่มชนจนสามารถพิจารณาได้ว่า งานจักสาน ถักทอ การออกแบบลาย การแกะสลัก ภาพเขียน ภาพวาด เครื่องดนตรี เสียงดนตรี ล้วนพัฒนามาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งในเชิงนิเวศน์ ภูเขา ทะเล ผสมผสานกับความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ระบบทฤษฎีฐานรากจึงนิยมใช้มากในเรื่องวัฒนธรรม ความเชื่อ การถ่ายทอดศิลปะ รวมถึงทัศนคติของคน ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาเกี่ยวกับศิลปกรรมงานตกแต่งกระดาษพื้นบ้านภาคใต้จึงมีความจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาระบบคิด ประวัติความเป็นมา ที่มาของการออกแบบ ลักษณะลวดลาย เครื่องมือ ขั้นตอนการตกแต่งกระดาษ การผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่น รูปแบบการทำงานเพื่อลงลึกในรายละเอียดว่าใช้ในกิจกรรมใดบ้าง เช่น งานศพ และงานบุญต่างๆ การทำงานวิจัยงานช่างตกแต่งกระดาษพื้นบ้านภาคใต้ ซึ่งเป็นโครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดก

ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม ประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้านของจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้นำระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) มาใช้เป็นวิธีการดำเนินการสำหรับงานวิจัยนี้

การศึกษาทฤษฎีฐานราก นักสังคมวิทยา เช่น Barney G. Glaser and Anselm L. Strauss ได้พัฒนาขึ้นใน ค.ศ. 1967 เสนอระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก (The Discovery of Grounded Theory) ที่ใช้วิเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) Glaser & Strauss (2010) เสนอว่าข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิสำคัญที่สุด และต้องรวบรวมอย่างเป็นระบบเพื่อเชื่อมโยงกับข้อมูลระหว่างการศึกษาวิจัย ดังนั้นการเกิดทฤษฎีฐานรากนั้นเกี่ยวข้องกับขั้นตอน วิธีการและกระบวนการวิจัย ส่วน Strauss & Corbin (1990, 1998) อธิบายว่าทฤษฎีฐานรากมีแนวความคิดคือ วิธีการทำรหัส กำหนดชื่อ นิยามรหัส แนวทางการรวบรวมข้อมูล การใช้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้วิธีการที่ผู้คนให้ความหมายต่อสถานการณ์หรือการกระทำของพวกเขา ขั้นตอนการวิเคราะห์ การจัดประเภท การสร้างรหัส การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหมดนี้เป็นตรรกะของทฤษฎีฐานรากที่แนะนำวิธีการวิจัยแบบการเก็บข้อมูลเทียบเท่ากับทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา Charmaz (2006) ยังชี้ให้เห็นว่า ทฤษฎีฐานรากเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Grounded Theory in Ethnography) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญต่อปรากฏการณ์หรือกระบวนการกับการศึกษาแนวชาติพันธุ์วรรณาทั่วไปที่เน้นการพรรณนาสภาพของสถานที่ศึกษา (Setting) ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนั้นทฤษฎีฐานรากจึงเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Qualitative descriptive analysis) (Glaser, 2007, as cited in Birks & Mills, 2011) ส่วนประกอบที่สำคัญของวิธีการทฤษฎีฐานราก ได้แก่ การถอดรหัสเบื้องต้นและการจำแนกประเภทของข้อมูล ข้อมูลที่เกิดขึ้นพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกันหรือการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนบันทึก การใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาแบบอุปนัยและแบบตรรกวิทยา การเลือกประเภท/หมวดหมู่ที่เป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีการอิมิต และเกี่ยวกับทฤษฎีการรวมเข้ากัน/ บูรณาการ (Birks & Mills, 2011) การวิจารณ์ที่นำมาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีบูรณาการซึ่งเป็นสิ่งที่ยากที่สุดของวิธีการทฤษฎีฐานราก (Birks & Mills, 2011) ทฤษฎีฐานราก

เป็นการเปรียบเทียบกับวิธีการวิจัยแบบเชิงพรรณนากับการวิจัยแบบการสำรวจโดยการนำข้อมูลที่ได้อธิบายหรือบันทึกไว้มาถอดรหัสเพื่อเป็นการจำแนกข้อมูลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันหรือยุคเดียวกัน แล้วนำมาเลือกประเภทของข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ และนำมาบูรณาการให้เกิดองค์ความรู้ขึ้น

การศึกษาทฤษฎีฐานรากมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงระบบของ Strauss and Corbin เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Strauss and Glaser ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีฐานราก ค.ศ. 1967 ที่มีการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ขั้นตอน คือ การเปิดรหัส การหาแก่นของรหัส การเลือกรหัส และการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือแผนภาพของทฤษฎี 2) รูปแบบเกิดขึ้นใหม่ของ Glaser และ 3) รูปแบบการสร้างของ Charmaz ดังนั้นทฤษฎีฐานรากจึงเป็นวิธีการเชิงกระบวนการ เป็นการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎีและเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง มีหมวดหลักหนึ่งหมวด ก่อให้เกิดทฤษฎี และมีการบันทึก

ภูมิหลังและที่มา

ในการศึกษาเกี่ยวกับงานตอกกระดาศนี้ได้นำดำเนินการตามหลักการของทฤษฎีฐานรากโดยเข้าสู่ชุมชนที่ศึกษาเป็นอันดับแรก พื้นที่ศึกษาและผู้รู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญางานตอกกระดาศภาคใต้อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนช่างมากและยังคงเหลือช่างตอกกระดาศมากที่สุด ผู้รู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเว้นข้อมูล ประกอบด้วยช่างตอกกระดาศในฐานะเป็นอาชีพหลัก จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน และจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน ทุกคนมีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทที่มีอาชีพอื่น ๆ เช่น ทำสวนยางพารา ทำนา ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และรับมโนราห์ ส่วนใหญ่ช่างมีอายุมากกว่า 50 ปี ช่างตอกกระดาศไม่ได้มีการจำกัดเพศสามารถเป็นช่างได้ทั้งเพศชายและหญิง แต่ที่ภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย การสืบทอดจะเป็นลักษณะการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากพ่อสู่ลูกหรือหลาน ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีพิธีกรรมการไหว้ครูหมอหนก (กนกกลายไทย) ในวันพฤหัสบดีแรกของเดือน 11 ทุกปี นั่นคือเมื่อผู้เรียนจะทำอาชีพช่างตอกกระดาศที่บ้านต้องมีการยกครูด้วยแม่ลายเพื่อบูชาลวดลายโดยจะใช้ลายไทยเรียกว่าพิธีไหว้ครูครอบมือ ยืนลาย เช่นที่จังหวัดสงขลาจะมีการแบ่งสลักกลุ่ม

ลวดลาย 11 กลุ่มลาย แต่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชจะมี
ลวดลายหลักจำนวน 7 ลายและลายประกอบ ลวดลายไทย
ที่ช่างแต่ละคนใช้ดอกกระดาศจะมีความแตกต่างกัน และที่
น่าสนใจคือมีลวดลายที่ช่างแต่ละคนได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเอง
ด้วย อย่างไรก็ตามยังคงโครงสร้างลวดลายไทยเดิมและต่อ
ยอตเป็นลวดลายที่สร้างสรรค์และมีความวิจิตรแตกต่างกัน

1. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ

ดังกล่าวแล้วข้างต้น หลักการของทฤษฎีฐานราก จะชี้ให้เห็นว่าต้องดำเนินการจากแหล่งปฐมภูมิที่เป็นชุมชน ก่อน ดังนั้นในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลจึงเริ่มต้นด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ขั้นตอนแรก ติดต่อขอเข้าพบนายอำเภอเพื่ออธิบายถึงความสำคัญและเป้าหมายของงาน ประสานงานกับนักวิชาการวัฒนธรรมเพื่อให้ประสานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประธานกลุ่ม แล้วจึงนัดหมายวัน เวลา สถานที่สำหรับจัดประชุมการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ผู้เขียนได้เตรียมเอกสาร คำถาม และอุปกรณ์การลงพื้นที่ แล้วดำเนินการอบรมเพื่อฝึกปฏิบัติให้กับนักวิจัยภาคสนาม ให้รู้หลักปฏิบัติและเคารพในหลักจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ มีวิธีการสื่อสารสำหรับข้อมูลที่ตรงกัน มีการอบรมเนื้อหาที่สำคัญตลอดจนการใช้อุปกรณ์ทุกด้านให้กับนักวิจัยท้องถิ่น เป้าหมายการอบรมและการให้ความรู้กับนักวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด อนึ่งในกลุ่มนักวิจัยท้องถิ่นมีจิตอาสาเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้าน คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางมรดกโลก ความสำคัญของการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการรวบรวมข้อมูล เน้นวิธีการขอความยินยอมจากชุมชนและผู้รู้ตามหลักจริยธรรมการวิจัย มุ่งเน้นการเคารพสิทธิ์การรักษาความปลอดภัย การให้เกิดประโยชน์จากเหตุผลนี้ผู้เขียนได้จัดทำแบบแสดงความยินยอมไว้ทั้งหมด 2 ใบ ดังนี้

บทที่ ๑๖ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

เรียนที่ _____
วันที่ _____ พ.ศ. _____

ชื่อ-สกุล _____ เขต () เขต () เขต () เขต ()
อายุ _____ ปี
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตำบล _____
อำเภอ _____ จังหวัด _____
ชื่อโรงเรียน/ตำบล/อำเภอ _____
ชื่อครูผู้ช่วย/ตำบล/อำเภอ _____
การให้คำปรึกษา

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง บทบาทหน้าที่ของครูผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

1. การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

2. การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

3. การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

4. ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง บทบาทหน้าที่ของครูผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยในฐานะบุคลากรที่มีหน้าที่เสริม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

ชื่อ _____ ปีที่ _____ เลขที่ _____
ชื่อ _____ ปีที่ _____ เลขที่ _____
ชื่อ _____ เลขที่ _____
ชื่อ _____ เลขที่ _____

นอกจากนี้ยังมีใบแสดงความยินยอมอีกแบบหนึ่ง
สำหรับผู้นำทางสังคมใช้ลงนามยินยอมด้วย ตามแบบฟอร์ม
ต่อไปนี้

ใบแสดงความยินยอม
Certificate of Consent

ชื่อรายการของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: งานหัตถกรรมกระดาษพื้นบ้านภาคใต้
 โครงการรวบรวมและจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: สาขาภาษา สันนิษัตินิยม ประเพณีศิลปกรรมพื้นบ้าน
 (จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช)

Name of element : The Traditional Inticlate Paper Cutting Techniques of the Southern Thailand: The
 information inventorying of Intangible Culture Heritage's Elements in the Traditional Craftmanship of
 Thai Folk Art (Songkhla and Nakhon Si Thammarat)

ยินยอมให้หน่วยงานของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสายพันธ์ที่ระบุไว้ข้างต้นในฐานะรายการวัฒนธรรมของ
 ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากประเทศไทย และขอเป็นรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ
 ตามนิยามของ ที่ว่าภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประกอบด้วยคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

This is to certify free, prior and informed consent to the nomination of the above mentioned
 element as a candidate from Thailand for the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of
 Humanity stipulated in the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.

ชื่อกลุ่มคน/ชุมชนที่เกี่ยวข้อง :

Name of community or group concerned :

ตำแหน่งภายในชุมชน/หมู่บ้าน/ชุมชน :

Social Status in Village/ Community :

ที่อยู่ :

Address :

วันที่ เดือน ปี

Date : Day Month Year

ลงชื่อผู้แทน: ()

Signature : ()

เมื่อประสานงานพร้อมกับได้รับความยินยอมจากชุมชนแล้ว จึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการประดิษฐ์ การแกะ การสลัก การตอก เป็นการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ใช้การสังเกตในชุมชน ผู้เขียนประกอบด้วยคณาจารย์ที่มีความรู้และเข้าใจงานศิลปกรรมพื้นบ้าน จำนวน 4 คน และเปิดโอกาสให้นักวิจัยท้องถิ่น เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเยาวชนในท้องถิ่นกับอาสาสมัครจากชุมชนร่วมทำงานนี้ด้วยตั้งแต่การสอบถามกระบวนการประดิษฐ์ การแกะ การสลัก การตอก ทำงานนี้ด้วยการจัดเก็บ ลักษณะ กระดาษ วัสดุ และอุปกรณ์การตอก

นอกจากนี้ในการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตจะทำการบันทึกรายละเอียดทั้งหมดของลายตามตัวอย่างงานประดับโลงศพที่ทำการรวบรวมอย่างละเอียดตามตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ข้อมูลเชิงภาพกนกโลงหรือหนกโลง จังหวัดสงขลา
ที่มา : ภาพกราฟิกโดยผู้วิจัย วันที่ 30 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 2 ข้อมูลเชิงภาพกระหนกโลงทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 30 พฤศจิกายน 2558

1.2 การรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้รู้ที่เป็นช่างตอกกระดาช เน้นชุดความรู้ด้านประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์ วิธีการ เครื่องมือ ลวดลาย ลักษณะกระดาช แบบแผนทางศิลปกรรม ฯลฯ มีการบันทึกเสียง บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วิดีโอ) ในหลายๆ อิริยาบถ โดยได้ขออนุญาตก่อนสัมภาษณ์และมีแบบฟอร์มในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

แบบฟอร์มสำหรับบันทึก

[illegible]

ภาพที่ 3 แบบฟอร์มในการบันทึกข้อมูล หน้า 1

[illegible]

ภาพที่ 4 แบบฟอร์มในการบันทึกข้อมูล หน้า 2

[illegible]

ภาพที่ 5 แบบฟอร์มในการบันทึกข้อมูล หน้า 3

3.6. ชื่อเอกสารที่ใช้การในกระบวนการควบคุมคุณภาพ (กรณีการควบคุมเชิงป้องกัน)

ลำดับ	วัตถุประสงค์	เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมเชิงป้องกัน	รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้
กิจกรรมที่ 1		การควบคุมเชิงป้องกัน 1	
กิจกรรมที่ 2		การควบคุมเชิงป้องกัน 2	
กิจกรรมที่ 3		การควบคุมเชิงป้องกัน 3	
กิจกรรมที่ 4		การควบคุมเชิงป้องกัน 4	
กิจกรรมที่ 5		การควบคุมเชิงป้องกัน 5	
กิจกรรมที่ 6		การควบคุมเชิงป้องกัน 6	
กิจกรรมที่ 7		การควบคุมเชิงป้องกัน 7	
กิจกรรมที่ 8		การควบคุมเชิงป้องกัน 8	

3.7. วิธีการตรวจสอบ (วิธีใด.....) และใช้ค่าเฉลี่ยวิธีใดในการคำนวณค่าเฉลี่ย

8. ที่มาของเอกสารที่ใช้ในการคำนวณ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่) และเอกสารที่ใช้ในการคำนวณ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่)

9. Day 1 เป็นเอกสารจากภายนอกหรือไม่ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่) และเอกสารที่ใช้ในการคำนวณ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่)

10. Day 2 เป็นเอกสารจากภายนอกหรือไม่ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่) และเอกสารที่ใช้ในการคำนวณ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่)

11. Day 3 เป็นเอกสารจากภายนอกหรือไม่ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่) และเอกสารที่ใช้ในการคำนวณ (มีเอกสารจากภายนอกหรือไม่)

ภาพที่ 6 แบบฟอร์มในการบันทึกข้อมูล หน้า 4

1.3 การรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เน้นข้อมูลด้านแนวทางอนุรักษ์ ลักษณะศิลปกรรม ความยากง่ายในการแกะสลัก ความโดดเด่นของงาน อิทธิพลของศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ ฯลฯ ที่มีต่อรูปและลวดลาย มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) การถ่ายภาพเคลื่อนไหวใช้กล้องดิจิทัล Canon รุ่น EOS 70D ในการบันทึกข้อมูล เพื่อความคมชัดลึกและเหมือนจริง และสามารถบันทึกสำรองได้เพื่อป้องกันการสูญหาย
- 2) การถ่ายภาพนิ่งใช้กล้องถ่ายนิ่ง Canon รุ่น EOS 70D เป็นรุ่นที่มีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายภาพนิ่งได้ทุกมิติ
- 3) การบันทึกเสียงใช้แท็บเล็ตเสียง SONY รุ่น ICD-UX บันทึกข้อมูล “เรื่องเล่า” เช่น ประวัติความเป็นมา รูปแบบลาย วิธีการจัดเก็บ อุปกรณ์ การสืบสานและถ่ายทอด เป็นการบันทึกเสียงอย่างละเอียดแล้วจึงนำมาถอดเทป
- 4) การบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก มีสมุดบันทึก (Note Book) จดข้อมูลและวาดภาพด้วยปากกา ROTRING เมื่อเจ้าของผลงานไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพก็จะใช้การวาดภาพเสมือนให้ใกล้เคียงมากที่สุด
- 5) เครื่องเขียน ประกอบด้วย ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกาลอกแบบ ปากกาวาดเส้นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและให้น้ำหนักชัดเจน

2. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากเอกสาร เช่น จดหมายเหตุ บันทึกนักเดินทาง พระสงฆ์ พราหมณ์ ฯลฯ เป็นข้อมูลสำคัญและสามารถนำมาอธิบายข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม ทั้งนี้ได้รวบรวมจากวัด พิพิธภัณฑสถาน และโรงเรียน เพื่อใช้เสริมข้อมูลปฐมภูมิที่รวบรวมได้จากช่างใช้สำหรับอธิบายเนื้อหาได้มากขึ้น

กระบวนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล

หัวใจสำคัญในการสร้างความรักและความหวงแหน ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมคือ การเปิดโอกาสให้นักวิจัยท้องถิ่น เช่น นักเรียนมัธยม นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และอาสาสมัครในชุมชนมาร่วมทำงาน ทำให้ชาวซึ่งถึงกระบวนการรักษาและสามารถถ่ายทอดได้ โดยมีรายละเอียดของกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การอธิบายและชี้แจงโครงการต่อที่สาธารณะของชุมชน มีการจัดประชุมในที่สาธารณะ เช่น ศาลาวัด ศาลาบ้าน มีผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น นายการบริหารส่วนตำบล ประชาชน ชาวชนที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ชาวชนอายุ 18 - 24 ปี เข้าร่วมเพื่อรับทราบรายละเอียดของโครงการ วัตถุประสงค์ และเนื้อหา พร้อมทั้งชี้ให้ทราบถึงความสำคัญของงานช่างต่อกระดาศาที่ต่อให้มีการรวบรวมไว้เพราะคาดว่าจะสูญหาย นอกจากนี้ยังมีการแนะนำแนวทางเก็บข้อมูลทุกมิติ รวมทั้งอธิบายและชี้แจงให้ผู้มีส่วนร่วมดำเนินงานร่วมกับผู้เขียน ทั้งการวางแผนรวบรวมข้อมูล การนำไปพบนักปราชญ์ชุมชน

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม มีการประชุมทีมงานในลักษณะการทำงานแบบ “เพื่อนร่วมวิจัย” เพื่อให้ผู้เขียนท้องถิ่นชี้แนะและสนับสนุนกระบวนการทำงานอย่างมีความเสมอภาค อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการทำงานร่วมกัน

การอบรมผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม

ผู้เขียนได้ดำเนินการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื้อหาข้อมูลที่ประสงค์ กลไกที่ใช้รวบรวมข้อมูล เพิ่มพูนความรู้และหลักจริยธรรมการวิจัย อบรมการจดบันทึก การถามตามแนวคำถาม ฝึกการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายภาพและบันทึกเสียง ซึ่งจัดอบรมก่อนลงพื้นที่ ดังภาพต่อไปนี้

งานดอกกระดาดพื้นบ้านภาคใต้

โครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาช่างฝีมือดั้งเดิมประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้าน (จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช)

สนับสนุนโดย

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

จัดทำโดย

ธนาคารไทยพาณิชย์

ศูนย์ศาลากลางราชบุรี ศรีนครินทร์ ภูเก็ต และคณะผู้วิจัย

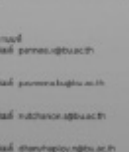

ข้อมูลสถานที่เก็บ : บ้านเลขที่ 1 บ้านนาบ่อ
โทรศัพท์ : 090-000-0000

บุคลากร เก็บ : นายสุวิทย์
โทรศัพท์ : 090-000-0000

บท : นายสุวิทย์ เก็บ
โทรศัพท์ : 090-000-0000

บุคลากร ถ่ายภาพ : นายสุวิทย์
โทรศัพท์ : 090-000-0000

งานดอกกระดาดพื้นบ้านภาคใต้

โครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาช่างฝีมือดั้งเดิมประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้าน (จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช)

สนับสนุนโดย

กระทรวงวัฒนธรรม
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

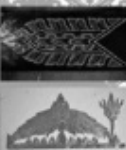
จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ผู้ว่าราชการจังหวัด ตร.พรหมีย์ วิธวานิชย์ และคณะผู้วิจัย

ผู้ว่าราชการจังหวัด ตร.พรหมีย์ วิธวานิชย์
โทรศัพท์ : ๐๖-๒๖๖-๖๖๖๖-๖๖๖๖ Email : pprachay@sig.ac.th

นางสาว ปิยะดา หุตะพุทธ
โทรศัพท์ : ๐๖-๒๖๖-๖๖๖๖-๖๖๖๖ Email : penetana@sig.ac.th

นาง สุจิตรา สันติสุพรรณ
โทรศัพท์ : ๐๖-๒๖๖-๖๖๖๖-๖๖๖๖ Email : suchitra@sig.ac.th

นางสาว สุจิตรา หุตะพุทธ
โทรศัพท์ : ๐๖-๒๖๖-๖๖๖๖-๖๖๖๖ Email : chiraphaplay@sig.ac.th

[illegible][illegible]

ภาพที่ 10 ภาพใบปลิว (ด้านหลัง)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดสงขลา
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 11 ตุลาคม 2558

ภาพที่ 13 ภาพโปสเตอร์ (แผ่นที่ 3)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดสงขลา
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 11 ตุลาคม 2558

ภาพที่ 15 ภาพโปสเตอร์ (แผ่นที่ 2)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 14 ภาพโปสเตอร์ (แผ่นที่ 1)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 16 ภาพโปสเตอร์ (แผ่นที่ 3)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 17 ภาพใบปลิว (ด้านหน้า)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 18 ภาพใบปลิว (ด้านหลัง)
สำหรับประชุมชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558

ตารางที่จัดเตรียมไว้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตามขั้นตอนของทฤษฎีฐานราก เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่างรายบุคคลและการสนทนากลุ่มย่อย แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกแยะหัวข้อและรายละเอียดงานตอกกระดาดต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

1. ตารางขั้นตอนการสร้างงานตอกกระดาด

ลำดับ	รายละเอียดในการทำงาน	รูปภาพ
ขั้นตอนที่ 1		
ขั้นตอนที่ 2		
ขั้นตอนที่ 3		
ขั้นตอนที่ 4		
ขั้นตอนที่ 5		

2. ตารางขั้นตอนการประกอบลวดลายบนโลงศพ

ลำดับ	รายละเอียดในการทำงาน	รูปภาพ
ขั้นตอนที่ 1		
ขั้นตอนที่ 2		
ขั้นตอนที่ 3		
ขั้นตอนที่ 4		
ขั้นตอนที่ 5		

อีกขั้นตอนหนึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลคือจัดทำตารางวันที่ เดือน และปี พ.ศ. รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ตอกกระดาศ วัสดุอุปกรณ์ประดับลายที่โลง ประเภทกระดาศ ขั้นตอนการตอกกระดาศ ขั้นตอนการประดับลายที่โลง ลวดลายและชื่อลวดลายไทย ประเพณี และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จำแนกตามรายชื่อช่างและจังหวัด เป็นการกำกับข้อมูลให้สมบูรณ์ โดยลักษณะตารางมีดังนี้

3. ตารางสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ชื่อ	ประสบการณ์	ความเป็นมา	ปรากฏการณ์ที่มีชื่อเสียง	ลักษณะพิเศษของงานตอกกระดาศ	สิ่งสำคัญในการตอกกระดาศ	ความโดดเด่นทางวัฒนธรรม	ลักษณะงานตอกกระดาศและการใช้ลวดลาย	วิธีการถ่ายทอดวิชาและการสืบทอด	พิธีการสืบทอด	ปัญหาสภาวะขบเซา	สาเหตุที่จะทำให้งานสูญหาย	จังหวัดที่ม้งานให้การสนับสนุน	ข้อเสนอแนะ

4. แนวทางการวิเคราะห์และการเปรียบเทียบลาย

เนื่องจากลวดลายที่ได้เก็บข้อมูลในรายละเอียดได้แก่ ชื่อลวดลาย วิธีการตอกกระดาศ วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ โดยการมีชื่อช่างตอกกระดาศของแต่ละจังหวัดเป็นที่ตั้งเพื่อนำตารางมาเปรียบเทียบตามข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นการทำตารางหรือฟอร์มการเปรียบเทียบลวดลายของช่างแต่ละคนจึงเป็นการแยกแยะข้อมูลที่สำคัญเพื่อจะนำมาสู่การวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์งานช่างตอกระดาศจังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการ	วิธีการ	ชื่อช่างตอกระดาศ	ชื่อช่างตอกระดาศ	ชื่อช่างตอกระดาศ	ชื่อช่างตอกระดาศ	ชื่อช่างตอกระดาศ
ลวดลาย						
เอกลักษณ์	ความประณีต					
วิธีการ	การยี่ดลย					
	การตอกลมุก					
	ที่ว่างบวกสีดำ (Positive Space) ที่ว่างลบขาว (Negative space)					
ขั้นตอน						
วัสดุ	สี					
	กระดาศ					
	สติ๊กเกอร์					
อื่นๆ						

จัดทำตารางเปล่าที่ใช้สำหรับแสดงลวดลายงานตอกระดาศของแต่ละจังหวัดจำแนกตามชื่อช่าง แล้วทำการวิเคราะห์เน้นการเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของลาย ตามตารางดังต่อไปนี้

5. ตารางวิเคราะห์ลวดลายงานช่างตอกระดาศจังหวัดสงขลา

ลำดับ	ชื่อลาย	ช่างวินิจ	ช่างเริ่ม	ช่างอรุณ	ช่างสมนึก	ช่างสวน
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						

6. ตารางวิเคราะห์ลวดลายงานช่างตอกระดาศจังหวัดนครศรีธรรมราช

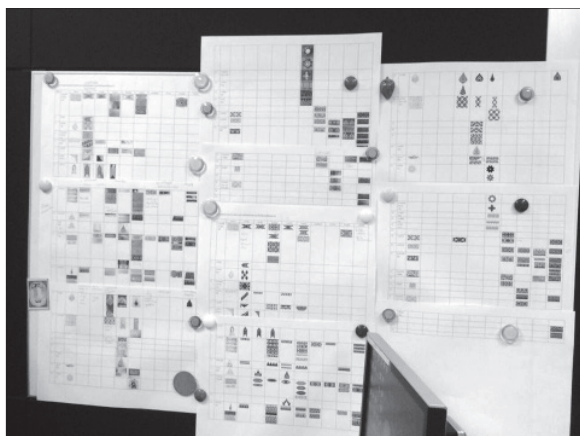
ลำดับ	ชื่อลาย	ช่างสุรินทร์	ช่างร้าน	ช่างเฉลิม	ช่างอารี
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

ตารางแสดงลวดลายงานตอกระดาศจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช

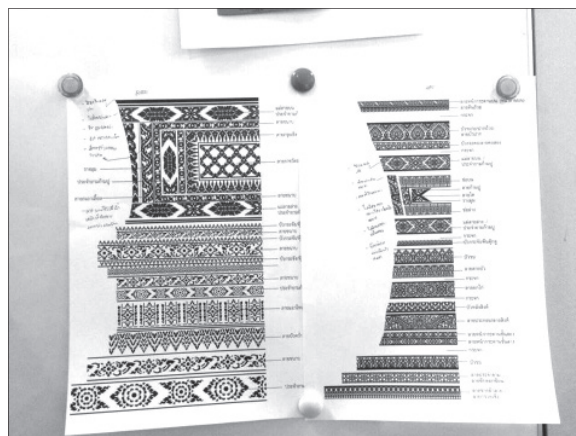
ลำดับ	ชื่อลวดลาย	ภาพลวดลาย	ช่างวินิจ	ช่างเริ่ม	ช่างอรุณ	ช่างสมนึก	ช่างสวน	ช่างสุรินทร์	ช่างร้าน	ช่างเฉลิม	ช่างอารี
1.											
2.											
3.											
4.											
5.											
6.											
7.											
8.											
9.											
10.											

หลังจากนั้นจึงทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักการของทฤษฎีฐานรากโดยการจัดกลุ่มตามปรากฏการณ์ แล้วเปรียบเทียบในด้านลวดลาย ขั้นตอนการทำงาน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ แยกตามประเด็น เช่น ลวดลาย วัสดุ อุปกรณ์ ขั้นตอนการทำงาน และวิธีการ ตามลำดับความสำคัญ เช่น สำคัญมากที่สุด ปานกลาง น้อย น้อยสุด ตามกาลเวลา เช่น อดีต ปัจจุบัน หรือ ตาม พ.ศ. ที่เหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้น ตาม

กลุ่มบุคคล เช่น ช่างตอกระดาศตามจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามสถานที่ เช่น จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลูกบ้านตามชุมชน ตามวิธีรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล และ สัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชน ดังภาพการจัดกลุ่มเชิงข้อมูลเข้าด้วยกัน ดังนี้

ภาพที่ 19 การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 20 ธันวาคม 2558

ภาพที่ 21 การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 20 ธันวาคม 2558

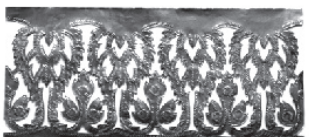

ภาพที่ 20 การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม
ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 20 ธันวาคม 2558

การเตรียมการเพื่อพิจารณาความเหมือนและความต่างของลาย

ขั้นตอนในลำดับต่อไปนี้เป็น การนำข้อมูลที่ได้จากงานภาคสนามไปทำการแกะสลักลายออกมาเป็นกราฟิกสองมิติด้วยการขยายภาพให้มีขนาดใหญ่ขึ้นให้สามารถพิจารณารายละเอียดและลักษณะของลวดลายได้ เช่น ลายลูกฟัก ก้ามปูใบเทศ เพื่อพิจารณาว่ามีความละเอียดละไม ความละเอียด ความโดดเด่น มุมโค้ง มุมเหลี่ยม มุมแหลมของช่างแต่ละจังหวัด วิธีการดังกล่าวจะช่วยให้การวิเคราะห์และตีความหมายจากแก่นลวดลายดั้งเดิม ดังตัวอย่างตารางขยายดังนี้

ตัวอย่างภาพกราฟิก สองมิติ

ภาพเดิมลวดลายตอกระดาศ	การบันทึกเป็นงานกราฟิก 2 มิติ
 ภาพที่ 22 ลายลูกฟักก้ามปูใบเทศ ช่างวินิจ จันทรเจริญ จังหวัดสงขลา ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 15 พฤษภาคม 2558	 ภาพที่ 23 ลายลูกฟักก้ามปูใบเทศ ช่างวินิจ จันทรเจริญ จังหวัดสงขลา ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 1 มิถุนายน 2558
 ภาพที่ 24 ลายกรวยเชิงใบเทศ ช่างสุรินทร์ รัตนศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 14 กันยายน 2558	 ภาพที่ 25 ลายกรวยเชิงใบเทศ ช่างสุรินทร์ รัตนศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มา : ผู้วิจัย วันที่ 28 กันยายน 2558

นอกจากนี้ในบางโอกาสได้ใช้ตารางดังตัวอย่างต่อไปนี้ขยายภาพหลายด้วย
ตัวอย่างตารางลวดลายงานดอกกระดาศ

ลำดับ	ชื่อลาย	ลวดลายดอกกระดาศ	ลวดลายกราฟิก
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

บทสรุป

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีฐานราก ทฤษฎีนี้เน้นการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากการตรวจสอบกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเรียกว่า “Member Check” หรือการนำไปเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่ศึกษาในส่วนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องว่าสอดคล้องหรือแย้งกันอย่างไร หรือจากการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้นอย่างเป็นระบบ (Creswell, 2008; Willis, 2007; Locke, 2001; Leedy & Ormrod, 2001, อ้างอิงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2556) ทฤษฎีฐานรากจะมีการเชื่อมโยงกับการวิจัยด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่เน้นกระบวนการศึกษาขั้นตอน ปรากฏการณ์ วิธีการ อุปกรณ์ เครื่องมือ และที่มาของแนวความคิดหรือแรงบันดาลใจในการทำงานอย่างละเอียด การรวบรวมข้อมูลต้องมีความละเอียดและครอบคลุมทุกมิติเพื่อให้ได้ชุดความรู้ และเน้นการลงพื้นที่ภาคสนามที่เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากผู้รู้

เอกสารอ้างอิง

- นภาพรณ ะหวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล และ สุรุฒิ ปัดไธสง. (2550). **ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรณี วิรุณานนท์. (2558). **โครงการวิจัยงานช่างดอกกระดาศพื้นบ้านภาคใต้: โครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม ประเภทงานศิลปกรรมพื้นบ้าน (จังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช)**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). **การวิจัยทฤษฎีฐานราก**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://phd.mbuisc.ac.th/powerpoint/grounded.pdf>

แล้วนำข้อมูลมาแยกแยะตามประเด็นคำถามเพื่อนำสู่การวิเคราะห์ด้วยการสรุปประเด็นศึกษา

การใช้หลักการของทฤษฎีฐานรากในการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานดอกกระดาศพื้นบ้านภาคใต้ต้องจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ทำการแยกข้อมูลที่เชื่อมโยงตามกระบวนการของการกระทำ กิจกรรม เหตุการณ์ ชี้ให้เห็นถึงวิธีการทำงานของช่าง ประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการทำงาน การเลือกใช้วัสดุ ที่มาของลวดลาย การจัดวางลวดลาย การนำไปใช้ในงานประเพณี การเก็บข้อมูลต้องเน้นประวัติของช่าง ลวดลาย การเรียกชื่อลวดลาย วัสดุ อุปกรณ์ และขั้นตอนการนำไปใช้งาน เช่น การประดับโลงศพ ดังนั้นผู้เก็บข้อมูลใช้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดจนงานพิธีกรรมประเพณีก็ต้องใช้ระยะเวลามากด้วย

References

- Barney, G. Glaser; & Anselm, L. Strauss. (2010). **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**. 5th Ed. New Brunswick, NJ.: Aldine Transaction.
- Kathy, Charmaz. (2006). **Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis**. London: SAGE.
- Melanie, Birks; & Jane, Mills. (2011). **Grounded Theory: A Practical Guide**. Los Angeles, Calif: SAGE.

